

A fiatalok fogva tartási körülményeinek ombudsmani vizsgálata

*dr. Fogarassy Edit*¹

I. Az országgyűlési biztos eljárásának alapja

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa - az intézmény 1995-ös megalakulása óta – kiemelt figyelmet fordít mind a fogvatartottak, mind a hivatásos állomány alkotmányos jogai érvényesülésének a vizsgálatára.² Az országgyűlési biztos – panasz alapján vagy hivatalból – akkor járhat el, ha a panaszost valamely hatóság tevékenysége (eljárása, illetve mulasztása) során, alapvető alkotmányos jogával összefüggő visszaállítás érte, és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, vagy pedig nincs számára biztosítva jogorvoslati lehetőség.³

Az országgyűlési biztos, *Dr. Szabó Máté* – az élethez és az emberi méltósághoz való jog védelme érdekében – hivatalból vizsgálatot rendelt el azt követően, hogy sajtóhírek szerint 2007. október 13-án, Tökölön, a Fiatalok Bv. Intézetében egy fiatal fogvatartott öngyilkosságot követett el. Később alapos gyanú merült fel arra vonatkozóan, hogy a fogvatartottat – szintén fiatalok – zárkatársai ölték meg.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokától kapott tájékoztatás szerint 2007-ben növekedett a fogvatartottak által, egymás sérelmére elkövetett, erőszakos bűncselekmények száma. Különösen aggasztó a helyzet a fiatalok körében, a szemérem elleni erőszak tekintetében. A legfőbb ügyész helyettesének tájékoztatása szerint 2007-ben 17 esetben indult nyomozás szemérem elleni erőszak elkövetése miatt (Tökölön 6, Szirmabesenyőn 10, a Tolna Megyei Bv. Intézetben 1 ügyben); súlyos testi sértés miatt pedig 13 esetben (Tökölön 4, Szirmabesenyőn 9 ügyben).

A vizsgálatot a biztos erre tekintettel kiterjesztette a fiatalok fogva tartási körülményeinek feltárására, melynek keretében a munkatársai helyszíni vizsgálatot folytattak a fiatalok bv. intézeteiben (Tökölön, Kecskeméten, Szirmabesenyőn és Pécsen), valamint – összehasonlításképpen – három, előzetes letartóztatást is végrehajtó javítóintézetben (Debrecenben és Budapesten a Szőlő utcában, illetve Rákospalotán).⁴

II. A konkrét ügyben megállapított tényállás

Az elhunyt, 19 éves fogvatartottat 2007. október 1-jén szállították a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bv. Intézetből Tökölre. Tíz napot felkészítő részlegen töltött, ezt követően helyezték el a B/2. körlet egyik zárkájában, négy másik fiatal fogvatartottal együtt. 2007. október 13-án az adott szinten, éjjel, egyedül szolgálatot teljesítő felügyelő előírás szerűen, 20 percnél ellenőrizte a mintegy 100 méter hosszú körlet zárkáját. A fogvatartottak tevékenységét 23 órakor ellenőrizte a kérdéses zárkában, ahonnan 23.15-kor jelezték, hogy az egyik társuk felakasztotta magát. A felügyelet azonnal értesítette az ügyeletes nővért és az orvost. A biztonsági tiszt eközben intézkedett a zárkatársak egymástól való elkülönítésére, továbbá a helyszín biztosítására, majd értesítette az illetékes rendőrkapitányságot, és jelentést tett az illetékes ügyésznek. Az elsődleges vizsgálatok – a helyszíni halottszemle – az idegenkezűséget kizárták. Az intézetigazgató – különböző belső információkra tekintettel – október 15-én intézkedett a szomszédos zárkákban elhelyezett fogvatartottak kihallgatására, és ennek eredményeként merült fel az emberölés gyanúja. Az elhunyt három zárkatársa ezt

¹ Az országgyűlési biztos munkatársa, a vizsgálat vezetője.

² Az országgyűlési biztos 1997-1998-ban átfogó vizsgálatot folytatott öt büntetés-végrehajtási szervnél, a szolgálatot teljesítő hivatásos állományú személyek emberi jogi helyzetére is kiterjedően (OBH 8631/1997.). Ajánlását elfogadva a veszprémi várbörtönt bezárták, és új bv. intézetet nyitottak meg 2003-ban. Az anya-gyermek körlet létrehozására az országgyűlési biztos általános helyettese tett ajánlást, a körletet 2002 januárjában alakították ki Kecskeméten (OBH 4497/2001.).

³ 1993. évi LIX. törvény az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról (Obtv.) 16. § (1)-(2) bek.

⁴ A vizsgálatban részt vettek dr. Pajcsicsné dr. Csóré Erika és dr. Györfly Zsuzsanna (OBH 4841/2007. számú ügy).

követően egybehangzóan terhelő vallomást tett az egyik társukra. Az intézetigazgató értesítette a rendőrséget, majd az érintett fogvatartottakat – a feltételezett elkövető kivételével – október 16-án átszállították más bv. intézetekbe (Szirmabesenyő, Kecskemét, Pécs). A Pest Megyei Rendőr-főkapitányságon október 17-én emberölés büntettének megalapozott gyanúja miatt indítottak nyomozást.

Az esetet követően az országos parancsnok általános helyettese felhívta az intézetparancsnokok figyelmét arra, hogy a szemérem elleni erőszak esetszámai 2006. évhez képest jelentősen emelkedtek. Utasította a parancsnokokat, hogy fordítsanak még nagyobb figyelmet a zárkán belül történt eseményekre: a zárkába helyezés során körültekintően járjanak el; a nevelők, pszichológusok szűrjék ki a visszahúzódóbb fogvatartottakat, és tegyenek meg mindent az esetleges sérülések felfedezése érdekében; a személyi állomány részére szervezzenek oktatást az áldozattá válás jeleiről; lehetőség szerint fokozzák a zárkán belüli tevékenység ellenőrzését; szervezzenek több zárkán kívüli programot; kísérik figyelemmel a fogvatartottak hangulat-változásait. A Fiatalok Bv. Intézetének igazgatója pedig utasítást adott ki a szökések, öngyilkosságok, illetve a zárkákon belüli nem kívánatos cselekmények megelőzésére.

III. Helyszíni vizsgálatok

1. Tököl, Fiatalok Bv. Intézete (2008. január 24.)

Az intézetben elhelyezhető fogvatartottak száma 807 fő, a telítettség 87%-os volt. Ma már – elnevezésével ellentétben – elsősorban nem fiatalokat tartanak fogva, hanem felnőtt elítélteket (külön épületben, a fiataloktól elkülönítve). Tökölön tartják fogva a HIV-fertőzötteket egy külön körletre (K-körlet), valamint 2007. január 1-jétől a – korábban a Magyar Honvédség által fenntartott - katonai fogdát is itt alakították ki.

A fiatalok fogvatartottak létszáma 150 fő volt, ebből kb. 30 az előzetesen letartóztatott, a többi jogerős elítélte (börtön és fozház fokozatban). Az ún. B körleten, 2 szinten található zárkák 6-7 fősek, a férőhely 192 fő. (2008 júliusában a fiatalok létszáma már 216 fő volt.) Igazgatói utasítás alapján 2007 nyara óta a teljes fiatalok állományt háromhavonta pszichológiai és egészségügyi vizsgálatnak vetik alá, az esetleges – nem jelentett – bántalmazások kiszűrése érdekében. A fegyelmi körlet a vizsgálat idején telítve volt, a 24 fegyelmi zárka felét – emberi tartózkodásra való alkalmatlanságuk miatt – tavaly nyáron bezárták.

A személyi állomány létszáma 303 fő, ebből 18 a nevelői státusz, 8 nevelő csak a fiatalok fogvatartottakkal foglalkozik. Az egész intézetben dolgozó két pszichológus és egy pedagógus segédelőadó segíti a munkájukat. Éjszaka 4 fő van szolgálatban az egész épületben, egy szinten egyetlen felügyelő teljesít szolgálatot.

A helyszínen több fogvatartott is erősen panaszkodott az étel minőségére. A később felkeresett bv. intézetekben tartózkodó, korábban Tökölön fogva tartott fiatalok elsősorban szintén a tököli ételmezést kifogásolták. A meleg vizes fürdést a dolgozóknak naponta, a nem dolgozóknak hetente kétszer biztosítják. A fogvatartottak hetente egyszer tíz percet telefonálhatnak, a védővel való telefonálás időtartamát és gyakoriságát ugyanakkor nem korlátozzák. A fiatalok számára az általános iskolai oktatás 18 éves korukig kötelező.

Az intézetben ún. „rezsimszisztem” működik, melyben a fogvatartottakra a bv. fokozatának megfelelő szabályok vonatkoznak, de lényegesen eltérhet az elérhető kedvezmények köre, elsősorban a szórakoztató-kulturális lehetőségek, illetve azok mértéke. A rezsimek közötti átjárhatóság nagyon fontos, a fogvatartottakat ösztönző alapelv. Az értékelés szempontjai: a személyiség alakulása, a munkavégzés, az oktatáson való részvétel, a közösségi munka, aktivitás és a társakhoz, ill. a felügyelethez való viszony. Az intézetben – elkülönített részleg kialakítása nélkül – kábítószer-prevenációs tevékenység folyik.

2. Kecskemét, a Fiatalokorúak Regionális Bv. Intézete és a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet (2008. február 5.)

A II. számú (Wéber Ede utcai) objektumban található a *Fiatalokorúak Regionális Bv. Intézete*, mely szervezetileg különálló egységet alkot; továbbá az anya-gyermek körlet⁵ és az ún. „B-C” körlet⁶, melyek a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézethez tartoznak.

A fiatalokorúak bv. intézetét 1997-ben, kanadai minta alapján építették. Az intézetben 30 férőhely van (20 férfi és 10 női fogvatartott számára), a telítettség 100 %-os. Három 10 fős „pavilon” alakították ki, egyszemélyes zárakkal, önálló fürdőhelyiséggel, melegítő konyhával és közösségi helyiséggel felszerelve. A zárakban saját mosdó és WC található. A fogvatartottak egymás zárkájába nem léphetnek be. A férfi fiatalokorúak pavilonjában a vizesblokkok sürgős felújításra szorulnak.

A fiatalokorúak általános és középiskolai oktatásban részesülnek, egy lány főiskolai tanulmányokat folytatott. Az objektum területén található mosodában, a faiskolában és a városban, külső munkahelyen is dolgoznak fiatalokorúak. A fürdés minden nap kötelező. A telefonhasználatot nem korlátozzák, a fiatalokorúak akár óránként tíz percet is beszélhetnek, de pénz hiányában viszonylag ritkán élnek a lehetőséggel. A fogvatartottakkal egy vezető nevelő, egy nevelő, egy szociális ügyintéző és egy főállású pszichológus foglalkozik. Egy szerződéses pszichiátert is alkalmaznak, aki tréningeket tart.

A *Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet I. objektumában* (a Mátyási utcában) jellemzően felnőttkorú előzetesen letartóztatottakat tartanak fogva. Összesen 94 férőhely van, de a vizsgálat napján 213 fő volt elhelyezve az objektumban, vagyis a telítettség 226 %-os volt.⁷ Csomagvizsgáló berendezés nincs, ezért sok probléma adódik a tiltott tárgyak beviteléből. Több (12-13) zárkában a WC csak függönnyel volt leválasztva; az egyik ilyen, kb. 8 m²-es zárkában egy két- és egy háromemeletes ágyat helyeztek el.

A személyi állomány létszáma 147 fő, a feltöltéssel nincs probléma, a fluktuáció nem túl nagy. A három szintes objektumban éjszakánként szintenként egy felügyelő tartózkodik; WC azonban csak a földszinten található. Sokat túlóráznak, pénzben kifizetik, de kevés így a szabadidő.

3. Szirmabesenyő, Fiatalokorúak Regionális Bv. Intézete (2008. február 13.)

Az intézet eredetileg a szigorított javító-nevelő munka végrehajtására szolgált, majd 2001-ig a dolgozó, enyhébb végrehajtási szabályok alá eső fogvatartottak elhelyezésére; fiatalokorúakat 2002 márciusa óta tartanak fogva.

Az intézetben 115 férőhely van, de a létszám 125 fő volt (ebből 30 előzetesen letartóztatott), így a telítettség 110%-os. A fogvatartottakat három szinten, elkülönítetten helyezik el (fogház, börtön, előzetes); a zárak 6 fősek, emellett összesen két fegyelmi zárka és egy biztonsági elkülönítő van, további elkülönítésre nincs lehetőség. (Az egyik fegyelmi zárka – rongálás miatt – használhatatlan volt.) Az intézetet nem a jelenlegi feladatára létesítették, a funkcióváltást pedig nem követték az építészeti megoldások: nem megfelelőek a gipszkarton falelemek, továbbá a zárak elektromos felszereltsége baleset- és tűzveszélyes. A falból rendszeresen kiszedik a konnektort és a vezetékeket, ezért szükség lenne az elektromos hálózat kivételére a zárakból.

⁵ Az anya-gyermek körletet 2002 januárjában – eredetileg a fiatalokorúak bv. intézetének egyik pavilonjában – alakították ki, majd 2003 novemberében egy önálló, új épületbe helyezték át. A körleten 20 fogvatartott és 21 gyermek (maximum egy éves korig) helyezhető el; nevelő, főápoló, csecsemőgondozó és szerződéses gyermekorvos foglalkozik velük.

⁶ A „félleg-nyitott” B-C körleten, amit „parkettás körletnek” is neveznek, az EVSZ-es fogvatartottak és olyan első büntényes, jogerős elítéltek tartózkodnak, akik 5 év alatti szabadságvesztésüket töltik.

⁷ A hivatalos statisztikában az I. objektummal együtt kezelik az anya-gyerekek körletet és a B-C körletet is, ezáltal a telítettség mutató jóval kedvezőbb, mint a valós helyzet.

A személyi állomány létszáma 86 fő, ebből 4 státusz nem volt betöltve. Sok a túlóra, eddig ki tudták fizetni, de idén már ez is problémát jelent. Éjjel hat fő van szolgálatban. Egy pszichológus működik az intézetben, az egészségügyi osztályvezetői állásra pályázatot írtak ki. 2003 júniusa óta drogprevenciós körlet, 2008 júniusa óta pedig gyógyító-nevelő csoport is működik az intézetben (8 illetve 5 fogvatartottal és egy nevelővel). Ezen kívül három nevelési csoport (előzetes, fogházas, börtönös) van, egy-egy nevelővel. Az intézetben általános iskolai oktatást tartanak, valamint az országban egyedül részt vesznek a digitális középiskolai programban is. Személyzeti ebédlő nincs az intézetben; a fogvatartottaknak a megyei bv. intézetből hozzák az élelmet. A védővel korlátlanul, egyéb kapcsolattartókkal hetente háromszor tíz percet beszélhetnek. A meleg vizes fürdési lehetőséget naponta öt percben biztosítják, és a zárkákban is van meleg víz.

A helyszíni vizsgálatot követően az ombudsman megkereste a *Borsod-Abaúj-Zemplén megyei főügyészt*, és felhívta a figyelmét egy – első büntényes, csoportos rablással gyanúsított, vékony testalkatú – előzetesen letartóztatott fiatalkorúra, ugyanis a munkatársai megítélése szerint az esetében fokozottan fennállt a (többszöri) áldozattá válás veszélye. A megyei főügyész tájékoztatása szerint a védő kérelme nyomán az ügyészség – a fiatalkorú sérelmére időközben elkövetett szemérem elleni erőszakra és az elkülönítés lehetőségének hiányára tekintettel – márciusban indítványozta a fiatalkorú fogvatartási helyének megváltoztatását és a Debreceni Javítóintézet kijelölését. A bíróság a fogvatartás helyéül a javítóintézetet jelölte ki.

4. Pécs, a Fiatalkorúak Regionális Bv. Intézete és a Baranya Megyei Bv. Intézet (2008. február 26.)

A *Fiatalkorúak Regionális Bv. Intézetét* 2006 szeptemberében adták át, PHARE-támogatással épült. A férőhely 50 fő, a vizsgálat idején 36 fő (27 jogerős elítélt és 9 előzetesen letartóztatott) volt elhelyezve az intézetben. A zárkák 1-2-3 fősek, a földszinten az előzetesen letartóztatottak, az elsőn a börtön, a másodikon pedig a fogház fokozatú elítéltek tartózkodnak. A zárkákban rögzített ágy, asztal, ülőke, zárható szekrény, mosdó, WC és zuhany, TV és esetenként hűtő is található; padlófűtés van. A fogvatartottak nem mehetnek be egymás zárkáiba. Egy fegyelmi zárka van, a verekedés és a „zsarolás” (csomagelvétel) a legsúlyosabb, egymás sérelmére elkövetett cselekmény a fogvatartottak között. Szintenként egy drogprevenciós zárkát is kialakítottak.

A látogatás időtartama havonta két óra, és a fogvatartottak naponta 15 percet beszélhetnek telefonon. A közösségi helyiségekben mosógép, valamint mikrohullámú sütő is található. A fogvatartottak a zárkában étkeznek, és ugyanazt az ételt kapják, mint a személyi állomány. A fogvatartottak egy része általános iskolai oktatásban vesz részt, sikeresen levizsgáztak. Egy vezető nevelő, két nevelő és egy szakpszichológus foglalkozik rendszeresen a fiatalkorúakkal. Éjjel szintenként egy felügyelő teljesít szolgálatot.

A fiatalkorúak bv. intézete mellett levő *Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet* 1884-ben épült. A 97 férőhelyes intézetben 192 fő volt elhelyezve (a telítettség közel 200%-os). Az egy férőhelyes zárkában hat szabálysértést elkövető, elzárást töltő fogvatartott tartózkodott, 2 db 3 emeletes ágyon. A megyei intézetben konditermet szeretnének kialakítani, valamint a személyi állomány egy részének a fiatalkorúak intézetébe való átköltöztetésével férőhelybővítést terveznek, az anyagi fedezet azonban nem áll rendelkezésre.

A személyi állomány összlétszáma 134 fő, 4 üres státusz van, sokat túlórának. 2007-ben 42 fő ment el az intézettől, pályakezdő, rutintalan fiatalokat vettek fel, szakmunkásokat nem találnak.

5. Debrecen, a Szociális és Munkügyi Minisztérium Debreceni Javítóintézete, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Bv. Intézet (2008. március 6.)

A *Debreceni Javítóintézet* 1997. november 1-től működik egy 1972-ben, gyermekotthon céljára épült, majd átalakított, háromszintes épületben.⁸ Az intézetben 104 férőhely van: 60 előzetesen letartóztatott, 36 jogerős elítélt (javítóintézeti nevelésre utalt) és 8 utógondozott fiú számára. Az intézet a fiúk részére általános és szakiskolai nevelést, oktatást biztosít. A vizsgálat időpontjában a létszám 86 fő volt. A fiatalkorúakat 19 éves korukig lehet az intézetben elhelyezni.

Az előzetes részlegben 6 ágyas szobák vannak, a fiatalkorúak nappal nem tartózkodhatnak a szobákban. A személyes használati tárgyakat, ruhákat a közösségi helyiségben levő szekrényekben helyezik el. A javító részlegben 3-4 ágyas szobák vannak. Az utógondozó részleget 2006 májusában adták át olyan fiatalok számára, akik különböző okok – tanulmányaik befejezése, rossz otthoni körülmények, önfenntartásra elégtelen jövedelem – miatt benyújtják elhelyezési kérelmüket. A fiatalkorúak gyakorlati szakoktatásban is részt vesznek az ún. tanműhelyekben (kertészet, üvegház, asztalosműhely, szövő- ill. varróműhely, virágkötészet, gobelin-készítés). A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet drogprevenciós foglalkozásokat tart. A védővel való kapcsolattartást korlátlanul, intézeti költségen biztosítják; más személyekkel hetente 6-7 perces beszélgetés engedélyezett.

Az intézetben dolgozó közalkalmazottak létszáma 131 fő. A rendészeti állomány 20 fő, kényszerítő eszközöket nem alkalmazhatnak; szükség esetén a rendőrséget hívják vagy a biztonsági elkülönítőt, az ún. „dühöngőt” használják. Éjjel óránként kétszer van ellenőrzés. Két főállású pszichológus és egy orvos dolgozik az intézetben. Az előzetes letartóztatottak maximum 30 napra a befogadó csoportba kerülnek, majd a speciális csoportba, vagy a négy általános csoport egyikébe osztják be őket. Egy nevelési csoportban maximum 12 fő van.

A belvárosban található *Hajdú-Bihar Megyei Bv. Intézet* 1895-ben épült. A 177 férőhelyes intézet létszáma a vizsgálat időpontjában 363 fő volt (a telítettség 205%-os): 80 jogerős, dolgozó elítélt, 5-10 elzárást töltő fogvatartott, a többiek előzetesen letartóztatottak (férfiak és nők is). A foglalkoztatást az Ábránd Kft. biztosítja. A vizsgálat idején hat *fiatalkorú* (3 előzetes, 3 jogerős – ebből 1 nő) volt elhelyezve az intézetben, négy ágyas zárkákban. Két fiatalkorút a javítóintézetből szállítottak át.

A személyi állomány létszáma 111 fő, a létszámhiány csupán egy fő (szakápoló). Hat nevelő és egy szociális előadó, valamint egy főállású pszichológus foglalkozik a fogvatartottakkal (így 60-70 fő jut egy nevelőre). AVP tréninget (Alternatívák az erőszakkal szemben) tartanak a fogvatartottak számára, valamint számítógépes tanfolyamot indítottak 15 fő részére. Könyvtár és sétaudvar található az intézetben, konditerem nincs, egy klubhelyiség kialakítása folyamatban van. A védővel való telefonálás gyakoriságát nem korlátozzák, az egyéb kapcsolattartókkal hetente kétszer tíz percet beszélhetnek. A meleg vizes fürdést a férfiaknak hetente kétszer, a nőknek hetente háromszor biztosítják.

6. Szociális és Munkaügyi Minisztérium Budapesti Javítóintézete (2008. április 3.)

Az 1891-ben létrehozott intézet 1996. május 1-jétől fogad be előzetesen letartóztatott fiúkat, az alapító okirat szerint az ország egész területéről.⁹ Az Európában egyedülálló intézetben 100 férőhely van, a vizsgálat időpontjában a létszám 96 fő volt. Az intézet az előzetes letartóztatottak részére általános és szakiskolai nevelést, oktatást biztosít. A szakoktatás keretében az állatgondozóban, a bedolgozó műhelyben, a kertészetben, a varrodában, a szőnyegszövő- és a kreatív műhelyben foglalkoztatják a fiúkat.

A nevelőotthonban három szinten, 5 fős szobákban helyezik el a fiatalkorúakat. A fiúk eddig nem követtek el erőszakos cselekményt egymás sérelmére; szükség esetén a leghatékonyabb fenyegetés a TV, illetve sportmegvonás. A látogatófogadás időtartama havonta

⁸ Az intézet honlapja: www.dji.hu

⁹ Az intézet honlapja: www.bpjavito.hu

kétszer 30 perc, egyszerre csak egy főt engednek be a fiatalokhoz. Telefonbeszélgetést havonta kétszer, nevelői engedéllyel folytathatnak (egyszer a családjukkal, egyszer a védőjükkel). Az intézetben dolgozó közalkalmazottak létszáma 130 fő, a rendészeti állomány 12 fő; éjjel szintenként 3 fő van szolgálatban. Két főállású pszichológust és egy belgyógyász orvost alkalmaznak.

7. Szociális és Munkaügyi Minisztérium Rákospalotai Javítóintézete (2008. július 22.)

Az 1890 óta működő, szép, parkos területen elhelyezkedő intézetben a kezdetektől fogva csak lányokat helyeztek el.¹⁰ Alapító okirata szerint biztosítja a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, valamint előzetes letartóztatásba helyezett lányok ellátását (36, illetve 26 férőhelyen). Emellett 8 férőhelyen utógondozást, valamint a kisgyermekes anyáknál együttes elhelyezést is biztosít. 2007 áprilisa óta – a gyermekvédelmi szakellátás keretében – speciális gyermekotthoni ellátást biztosít a 10. évüket betöltött, súlyos pszichés vagy disszociális tüneteket mutató, illetve pszichoaktív szerekekkel küzdő, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett lányok számára (eredetileg 8, 2008 májusától 16 férőhelyen). Az intézet gondoskodik a lányok általános és szakiskolai oktatásáról.

A vizsgálat idején 8 előzetesen letartóztatott, 11 javító intézeti nevelésre utalt (és 2 gyermek), 2 utógondozott, valamint 15 speciális gyermekotthoni ellátott elhelyezését biztosította az intézet. A javítóintézetben két ágyas szobák vannak kialakítva, emellett a részleg konyhával, közösségi helyiséggel, közös fürdőhelyiséggel, mosógéppel is fel van szerelve. Délelőtt iskolai oktatás folyik, délután pedig tanulás, majd torna, sport-, illetve kézműves-foglalkozás következik. A látogatófogadás kéthetente hétfőig, két óra időtartamban biztosított; a javítósok naponta fél órában fogadhatnak telefont, illetve telefonálhatnak, az előzetesek hetente egyszer telefonálhatnak.

Az egyik előzetesen letartóztatott – első büntényes, csoportos rablással gyanúsított – lányt a *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézetből* szállították át egy hónap után, 2008 májusában. A nyomozási bíró a védő indítványa (iskolai tanulmányok folytatása iránti kérelem) alapján döntött a végrehajtás helyének megváltoztatásáról. A fiatalok elmondása szerint a bv. intézetben nem volt semmilyen foglalkozás-oktatás, csak a könyvtárat használhatták és a napi egy órás sétát biztosították; hetente csupán kétszer fürdölhettek.

A dolgozói létszám az intézetben 84 fő, két pszichológust és ápolót, valamint szerződéses pszichiátert, bel- és nőgyógyászt is foglalkoztatnak. A két-két előzetes, illetve javítós csoporttal két-két nevelő foglalkozik. Az oktatást és a foglalkozásokat elkülönítetten szervezik meg. Éjjel heten felügyelnek a lányokra az intézetben.

A negyedik, legrégebbi javítóintézet az 1884 óta működő *Aszódi Javítóintézet*, ahol 240 férőhelyen biztosítanak javítóintézeti ellátást és utógondozást fiatalok, javítóintézeti nevelésre utalt fiúk számára.¹¹ Az intézetben előzetes letartóztatást nem hajtanak végre, ezért nem terjedt ki rá a vizsgálat.

IV. A vizsgálat megállapításai és az intézkedések

1. A fiatalokkal szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalok helyes irányba fejlődjenek, és a társadalom hasznos tagjává váljanak. A fiatalok szabadságvesztését a fiatalok bv. intézetében kell végrehajtani.¹² A szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalok nevelésére, oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére.

Az elítélteket és előzetesen letartóztatottakat maximum 21 éves korukig fogva tartó *fiatalok bv. intézeteit összehasonlítva* megállapítható, hogy a kis létszámú intézetek

¹⁰ http://leanynevelo.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=31

¹¹ Az intézet honlapja: <http://www.aszod-afi.hu/>

¹² 1978. évi IV. törvény (Btk.) 108. § (1) bek., 111. § (1) bek.

(Kecskemét – 30 fő, Pécs – 50 fő) helyzete minden szempontból sokkal kedvezőbb, mint a nagyobb fogvatartotti férőhellyel rendelkezőké (Tököl – 192 fiatalos, Szirmabesenyő – 115 fő). A szirmabesenyői intézet rendszeresen, 110-120%-osan telített, a tököli intézet B körletének telítettsége januárban 78 %, de júliusban már 112 % volt). Kecskeméten és Pécsen a fogvatartottak száma nem haladja meg az elhelyezhető létszámot.¹³

A tárgyi feltételek természetesen a legújabb, PHARE-támogatással épült, 2006-ban átadott pécsi bv. intézetben a legjobbak. Az intézet, illetve a zárkák felszerelése korszerű, az ételmezés nagyon jó. Az 1997-ben épült kecskeméti bv. intézet elrendezése, felszereltsége szintén megfelelő, bár a vizesblokkok sürgős felújításra szorulnak. A szirmabesenyői bv. intézet eredetileg nem fiatalosok fogva tartására szolgált, 2002-ben alakították át a második legnagyobb, fiatalosokat fogva tartó intézetté. A tényleges fogvatartotti létszám rendszeresen meghaladja az elhelyezhető létszámot, és elkülönítésre alig van lehetőség. A zárkák rendkívül lelakott-rombolt állapotúak, folyamatos felújításra lenne szükség. Komoly problémát jelent az elektromos hálózat baleset- és tűzveszélyessége is.

A legrégibb, 1963 óta fiatalosok fogva tartására szolgáló tököli bv. intézetben helyezhető el a legtöbb fiatalos fogvatartott (192 fő), akik azonban az összesen elhelyezhető 807 fogvatartottnak mindössze a 24%-át teszik ki. A 1979. évi 11. tvr. (Bv. tvr.) 48. § (3) bek. szerint azonban a fiatalosok bv. intézetében csak az intézet működése érdekében helyezhető el felnőttkorú elítéltek. Az átlagosan 700 (ebből 150-200 fiatalos) fogvatartottal csupán két pszichológus foglalkozik, ami nagyon kevés. Az éjszaka szolgálatot teljesítő 4 fő – a vizsgált intézetekhez, illetve az intézet nagyságához képest - szintén kevés.

Mindenhol jelezték, hogy a fiatalosokkal (azon belül is a lányokkal) jóval több probléma van, mint a felnőttekkel, a fegyelmi helyzetük is sokkal rosszabb, nehezen kezelhetőek, alacsony iskolázottságúak. A szabadidejük, energiájuk folyamatos lekötésével, rendszeres oktatással és foglalkoztatással, különböző programok szervezésével lehet csak változást elérni, ez viszont főleg anyagi erőforrások függvénye. A szabadlevegőn tartózkodás, illetve sportolás lehetőségét minden intézetben biztosítják. Az általános iskolai oktatás kötelező, igény esetén a középiskolai oktatást is megszervezik, ezen felül többféle szakképzést, tanfolyamokat mindenütt tartanak. A napi meleg vizes fürdést egyedül Tökölön nem teszik lehetővé,¹⁴ továbbá az ételmezést illetően is ezt a bv. intézetet érte komoly kifogás a fogvatartottak részéről. Létszámprobléma is elsősorban itt merült fel. Minden intézetben említették, hogy a sok túlóra következtében kevés a szabadidő, nagy a leterheltség.

Statisztikai adatok szerint a fogvatartottak közötti agresszív cselekmények – különösen a szemérem elleni erőszak – száma 2007-ben jelentősen, főként a fiatalosok körében emelkedett.¹⁵ A súlyos, erőszakos cselekményeket elsősorban Tökölön és Szirmabesenyőn követték el, Pécsen és Kecskeméten nem történt ilyen eset. A Tökölön fogvatartott fiatalos sérelmére 2007 októberében elkövetett emberölés, valamint a Szirmabesenyőn, márciusban történt szemérem elleni erőszak, továbbá a helyszíni vizsgálat tapasztalatai alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kis létszámú intézetben, egy-két-három fős zárkában való elhelyezés biztosítja a fiatalos fogvatartottak speciális helyzetének megfelelő jogaik érvényesülését.¹⁶ A fogvatartottak egymással szembeni agressziója nem

¹³ A fiatalos elítéltekre három és fél m² mozgástérnek kell jutnia.

¹⁴ A 6/1996. IM rendelet 210/A. §-a szerint a fiatalos elítéltek részére - amennyiben annak feltételei biztosítottak - naponta lehetővé kell tenni a meleg vizes fürdést (zuhanyozást).

¹⁵ A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2007-es évkönyve szerint a fogvatartottak – jelentős számban fiatalosok – az előző évhez képest több mint kétszer annyi szemérem elleni erőszakot követtek el egymás sérelmére (38 eset/66 fő).

Lásd: http://www.bvop.hu/download/bvop_kivitel.pdf/bvop_kivitel.pdf

¹⁶ A *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya* (1976. évi 8. tvr.) 10. cikkének 3. pontja szerint a büntetés-végrehajtási rendszerben olyan bánásmódot kell alkalmazni, melynek alapvető célja az elítéltek megjavítása és a társadalomban való beillesztésük elősegítése. A fiatalos elkövetőket a felnőttektől el kell különíteni, s részükre a koruknak és a jogi helyzetüknek megfelelő elbánást kell biztosítani.

tartozik szükségszerűen a büntetés végrehajtásához, azt az államnak minden lehetséges eszközzel meg kell akadályoznia.

Az Alkotmánybíróság 48/1998. (XI. 23.) AB határozatában megerősítette, hogy az Alkotmány „az állam elsőrendű kötelességévé” teszi az emberi élet védelmét. Az állam kötelessége az alapvető jogok „tisztelőben tartására és védelmére” nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről. Az Alkotmány 16. §-a értelmében az állam különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására, nevelésére, érdekeinek a védelmére.

Mindezekre tekintettel az ombudsman 2008. augusztus 7-én aláírt jelentésében megállapította, hogy *a fiatalok fogvatartottak elhelyezése a Fiatalok Bv. Intézetében Tökölön, valamint Szirmabesenyőn közvetlenül veszélyezteti az élethez, emberi méltósághoz való jogukat, valamint sérti a gyermeknek a családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra való jogát, ami a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.*¹⁷ A feltárt visszasságok orvoslása érdekében a biztos ajánlást tett az igazságügyi és rendészeti miniszternek, hogy dolgozzon ki konkrét intézkedési tervet a fiatalok törvényes fogva tartásának biztosítására.

A Bv.tvr. 116. § (2) bek. szerint a fogvatartó intézmény vezetője értesíti az ügyészt, ha az előzetes letartóztatás végrehajtási helyének megváltoztatása indokolt. A biztos kezdeményezte, hogy az érintett bv. intézetek igazgatói minden esetben írásban jelezzék az illetékes ügyészségnél, ha a bv. intézetben fogvatartott fiatalok veszélyeztetettsége, illetve bántalmazása vagy annak gyanúja miatt indokolt lenne a végrehajtás helyének megváltoztatása.

A biztos azt is megállapította, hogy *a tököli bv. intézetben az ételmezés és a fürdés hiányossága visszasságot okoz a fiatalok lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogával összefüggésben.* Kezdeményezte a Fiatalok Bv. Intézetének igazgatójánál, hogy intézkedjen a napi (legalább 5 perces) fürdés biztosítására, valamint az ételmezéssel kapcsolatos kifogás orvoslására.

2.1. A megyei bv. intézetek, ún. előzetesházak elsősorban a bíróság által elrendelt büntetőeljárás kényszerintézkedés végrehajtását biztosítják mind felnőttkorú, mind fiatalok terheltek számára.¹⁸ 2008 júliusában összesen 182 fiatalot – ebből 12 nőt – tartottak fogva előzetes letartóztatásban, 73-at megyei bv. intézetekben, 97-et pedig végrehajtó intézetekben, de nemcsak a fiatalok bv. intézeteiben.

Az előzetes letartóztatást bv. intézetben a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig az ügyész, ezt követően a bíróság rendelkezése alapján és annak megfelelően kell végrehajtani. Ha a bíróság úgy rendelkezik, a fiatalok előzetes letartóztatását javítóintézetben kell végrehajtani. Az előzetes letartóztatás végrehajtásának részletes szabályait valamennyi végrehajtó szervre irányadó, egységes elvek szerint kell megállapítani (Bv. tvr. 116. §).

A *Gyermekjogi Egyezmény* (1991. évi LXIV. törvény) 37. cikk c, pontja alapján az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a szabadságától megfosztott gyermekkel emberségesen és az emberi méltóságnak kijáró tisztelettel, életkorának megfelelő szükségleteinek figyelembevételével bánjanak. A 40. cikk 1. pontja szerint az Egyezményben részes államok elismerik a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeknek olyan bánásmódhoz való jogát, amely előmozdítja a személyiség méltósága és értéke iránti érzékének fejlesztését, erősíti a mások emberi jogai és alapvető szabadságai iránti tiszteletét, és amely figyelembe veszi korát, valamint a társadalomba való beilleszkedése és abban építő jellegű részvétele elősegítésének szükségességét.

¹⁷ Alkotmány 54. § (1) bek. és 67. § (1) bek.

¹⁸ Az előzetesen letartóztatottak száma 2007-ben folyamatosan nőtt, december 31-én összesen 3822 főt, ebből 164 fiatalot (10 nő) tartottak fogva bv. intézetben. A kényszerintézkedés tartama 2007-ben átlagosan 8,4 hónap volt (2006-ban 8,1 hónap, és nőtt az egy, ill. két évet meghaladó előzetesek száma is; lásd a BVOP évkönyvét.) A létszámuk 2008 júliusában sem csökkent: 3865 fő.

A vizsgált megyei bv. intézetek (Bács-Kiskun, Baranya, Hajdú-Bihar) telítettsége elképesztően magas, több mint 200 %-os volt.¹⁹ Ez természetesen nemcsak az előzetesen letartóztatottak fogvatartási körülményeit, hanem a személyi állomány helyzetét is rendkívül hátrányosan befolyásolja (leterheltek, nagyon sok a túlóra, magas a fluktuáció, rosszak a munkakörülmények, alacsony a bérszínvonal).²⁰

Az előzetes letartóztatás nem lehet előrehozott büntetés; de jelenleg egyáltalán nem érvényesül a helyzetüknek megfelelő „külön elbánás” elve.²¹ Az ombudsman megállapította, hogy *a fogvatartottak (előzetesen letartóztatottak, elzárást töltők) háromemeletes ágyakon való elhelyezése, és az előzetesházak 200%-os zsúfoltsága embertelen, megalázó bánásmódot, illetve büntetést jelent.* Az országgyűlési biztos már 2004-ben ajánlást tett a háromemeletes ágyakon való elhelyezés megszüntetésére, amit az igazságügyi miniszter elfogadott.²² A tapasztaltakra tekintettel a biztos ismételt ajánlást tett az illetékes miniszternek, hogy – szükség esetén jogszabály módosításával (pl. a telítettség kötelező figyelembe vétele az előzetes letartóztatás elrendelésénél) – gondoskodjon az előzetesházak telítettségének csökkentéséről. Biztosítsa továbbá az anyagi fedezetet a Baranya Megyei Bv. Intézetnek a férőhelybővítéshez szükséges átalakítások elvégzésére, és a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézetben a függönnyel ellátott WC-k leválasztására, valamint csomagvizsgáló berendezés beszerzésére.

2.2. A Hajdú-Bihar Megyei Bv. Intézetben hat fiatalkorút tartottak fogva; a 363 fogvatartottal csupán hat nevelő és egy szociális előadó, valamint egy pszichológus foglalkozott. A megyei bv. intézetekben a fiatalkorúak számára nem tudnak speciális foglalkozást, oktatást biztosítani, egy nevelőre rendkívül nagyszámú fogvatartott jut. Általában csupán a napi egy órás szabadlevegőn tartózkodás jelent rendszeres elfoglaltságot, valamint a könyvtárat használhatják. Az indított tanfolyamokon csak nagyon kevés fogvatartott tud részt venni,²³ sok intézetben se konditerem, se közösségi helyiség nincs, és a rendszeres (napi) fürdést se tudják biztosítani.

A fiatalkorúval szemben az eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével, és úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. A fiatalkorú előzetes letartóztatásának csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges. A bíróság dönt arról, hogy az előzetes letartóztatást – a fiatalkorú személyiségére vagy a bűncselekmény jellegére tekintettel – javítóintézetben, vagy bv. intézetben kell végrehajtani. Az előzetes letartóztatás tartama alatt a bíróság az előzetes letartóztatás végrehajtásának helyét az ügyész, a terhelt vagy a védő indítványára megváltoztathatja.²⁴

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei főügyész tájékoztatása szerint a városi ügyészség 2007-ben 19 esetben – a bv. intézet zsúfoltsága miatt – indítványozta az előzetes letartóztatás végrehajtási helyének megváltoztatását, de – a költségkímélés érdekében – csak azután, hogy a büntetőeljárás rendőri és ügyészi szakasza lezárult. Az ügyészség más kényszerintézkedés (pl. lakhelyelhagyási tilalom) elrendelését egy esetben sem indítványozta. A költségkímélés, mint szempont ugyanakkor nem szerepel a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás szabályai között, az életkori sajátosságok figyelembe vétele viszont igen.

¹⁹ Az előzetes letartóztatottak esetén egy fogvatartottra 4 m² mozgástérnek kell jutnia.

²⁰ 2007 végén – elsősorban a nagyszámú nyugdíjba vonulás miatt – a létszámihiány 649 főre nőtt. A személyi állomány bérszínvonala alacsonyabb más fegyveres rendvédelmi szervekhez képest is; a tiszthelyettesi beosztást betöltők fizetése nagyon kevés.

²¹ Az Egyezségokmány 10. cikke szerint a vádlottakat - kivételes körülmények fennállását kivéve - el kell különíteni az elítéltektől, és olyan külön elbánásban kell részesíteni őket, amely megfelel annak a helyzetnek, hogy nincsenek elítélve; a fiatalkorú vádlottakat a felnőttektől el kell különíteni és ügyükben a lehető legrövidebb időn belül dönteni kell (2. pont).

²² OBH 3091/2003. számú ügy (a vizsgált szerv a Sopronköhida Fegyház és Börtön volt).

²³ 2007-ben a megyei intézetekben indított 6 tanfolyamon mindössze 78 előzetes letartóztatott vett részt. (2006-hoz képest a felére csökkent a tanfolyamok száma.)

²⁴ 1998. évi XIX. törvény (Be.) 447. § (1) bek., 454. §

Mindezekre tekintettel a biztos megállapította, hogy a fiatalok előzetes letartóztatásának nem javítóintézetben vagy – az 1. pontban tett megállapítások figyelembe vétele mellett – fiatalok bv. intézetében, hanem megyei vagy más országos bv. intézetben való végrehajtása visszásságot okoz a gyermeknek a családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra való jogával összefüggésben, ami a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. Javaslatot tett az igazságügyi és rendészeti miniszternek, hogy a vonatkozó jogszabályok módosításával biztosítsa az előzetesen letartóztatott fiatalok esetében is a speciális helyzetüknek megfelelő alkotmányos jogaik érvényesülését.

3. A gyermekvédelmi rendszer részét képező, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium felügyelete alatt működő *javítóintézetek* a fiatalokkal szemben a bíróság által elrendelt javítóintézeti nevelés, mint intézkedés és az előzetes letartóztatás, mint kényszerintézkedés végrehajtását, valamint – szűkebb körben – az elítéltek utógondozását biztosítják. A javítóintézetben 19 éves korukig helyezhetők el a fiatalok. Javítóintézeti nevelést a bíróság bármilyen bűncselekmény elkövetése esetén elrendelhet, ha úgy ítéli meg, hogy a fiatalok eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges.²⁵

A javítóintézeti nevelés végrehajtásának feladata a fiatalok nevelése, oktatása és szakmai képzése által annak elősegítése, hogy helyes irányban fejlődjenek és a társadalom hasznos tagjává váljanak. Különös gondot kell fordítani a gyógypedagógiai nevelésre szoruló és a személyiségzavarban szenvedő fiatalok gyógyítására, sajátos nevelésére és oktatására. A Bv. tvr. 105. § (2) bek. szerint a javítóintézet az oktatásért felelős miniszter felügyelete és közvetlen irányítása alatt álló nevelőintézet. Ez a jogszabályi rendelkezés azonban ellentétes a valós helyzettel, ugyanis a javítóintézetek nem az Oktatási és Kulturális, hanem a Szociális és Munkaügyi Minisztérium felügyelete alá tartoznak.

A javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997. (X. 11.) NM rendelet meghatározza a javítóintézetben dolgozók létszámát és képesítési előírásait (pl. nevelő: 2 fő/csoport, pszichológus: 1 fő/40 fiatal). A bv. intézetek tekintetében ilyen jogszabályi előírás nincs, egy nevelőre, illetve pszichológusra – az intézet telítettségétől függően – sokkal több (fiatalok) fogvatartott jut, így sokkal nagyobb a munkateher, és nyilvánvalóan kevésbé hatékony a nevelés, illetve a terápia.

A javítóintézetekben az egyes nevelési csoportokban maximum 12 fiatalok helyezhető el; az értelmi fogyatékos, szenvedélybeteg, súlyos beilleszkedési illetve személyiségzavarokkal küzdő fiatalok számára létrehozott speciális csoportokban 8 fő, számukra speciális terápiáról, gyógypedagógusról gondoskodnak. Egy fiatalra legalább öt m² háló- és tanulószobának kell jutnia. A fiataloknak napi ötszöri étkezést biztosítanak. Nagy hangsúlyt fektetnek az általános iskolai oktatásra és a szakképzésre.²⁶

A vizsgált javítóintézetekben összességében sokkal kedvezőbbek voltak mind a fiatalok, mind a dolgozók elhelyezési és munkakörülményei, mint a fiatalok bv. intézeteiben. Rendezett körülmények között, változatos oktatási-nevelési tevékenységet folytattak.²⁷ A fiatalok egyáltalán nem követtek el súlyos erőszakos cselekményeket egymás sérelmére. 2008 júliusában ugyanakkor több fiatalot tartottak fogva bv. intézetben,

---

²⁵ Btk. 118. § (1) bek.

²⁶ Az intézetben olyan kompenzáló és korrigáló nevelést kell a fiatalok számára biztosítani, amely egyidejűleg törekszik a fiatalok megelőző életútja hiányainak pótlására és a fiatalok bűnelkövetésének hátterében rejlő hibás viszonyulási rendszer kijavítására.

²⁷ A biztos ugyanakkor megállapította, hogy a *Budapesti Javítóintézetben* az előzetesen letartóztatottak védőjükkal való telefonbeszélgetésének havi egyszeri alkalomra való korlátozása visszásságot okoz a védelemhez való joggal összefüggésben, ezért kezdeményezte az intézet igazgatójánál a házirend módosítását.

mint javítóintézetben. Az előzetes letartóztatás végrehajtási helyének kijelöléséről a bíróság dönt; a végrehajtás helyét az ügyész, a terhelt vagy a védő indítványára megváltoztathatja. A Gyermekjogi Egyezmény 3. cikke szerint a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

A biztos álláspontja szerint az előzetes letartóztatásnak a fiatalok bv. intézetében való végrehajtása csak a legsúlyosabb esetekben indokolt, a Gyermekjogi Egyezmény 40. cikkében foglalt bánásmódnak a javítóintézetben való végrehajtás felel meg, ezért – a 2.2. pontban tett megállapításokkal összhangban – ajánlást tett a szociális és munkaügyi miniszternek, hogy – az igazságügyi és rendészeti miniszterrel egyeztetve – fontolja meg egy újabb javítóintézet kialakítását. Ajánlást tett továbbá az igazságügyi és rendészeti miniszternek, hogy állapítsa meg a fiatalok bv. intézeteiben dolgozóakra vonatkozó létszámelőírásokat.

A bíróságok és az ügyészségek eljárásának, döntéseinek a vizsgálatára nem terjed ki az ombudsman hatásköre, de a biztos megküldte a jelentést a Legfelsőbb Bíróság elnöki jogkörben eljáró elnökhelyettesének, valamint a legfőbb ügyésznek, és kérte, hogy hívják fel a fiatalok elleni büntetőeljárásokat folytatató bírák, illetve ügyészek figyelmét a vizsgálat megállapításaira.